

TERMÍN: 02.10.2022

xx27685xx
Recenzia B
Martin Grančay
martin.grancay@stuba.sk
<i>Prosím nezasahujte do tejto tabuľky</i>

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Martin Grančay**NÁZOV MATERIÁLU: **Kam tečú slovenské exporty, pán Newton?**TYP VÝSTUPU*[1]: **analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo hospodárstva SR - Centrum pre hospodárske otázky**AUTORI/KY: **Dušan Steinhauser / Kamil Boros**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2****PRIPOMIENKY:**

P.č.	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	S. 6, odsek „Zatiaľ čo celkové...“	To je zaujímavé zistenie, ktoré hovorí o tom, že exporty subjektov v slovenskom vlastníctve zvyšujú svoj význam (?). Aj keď to nie je účelom článku, bolo by vhodné sa o tom vetou-dvomi zmieniť.		Pripomienka bola akceptovaná / Grafy sme aj na základe recenzných posudkov upravili a percentuálny podiel tuzemských exportov na celkových exportoch sme

				spracovali v texte analýzy: „V roku 2018 dosiahol podiel tuzemských exportov na celkovom exporte 10,11 %, čím v sledovanom období rokov 2010 až 2021 prekročil 10 % hranicu. Odvtedy sa tento podiel veľmi mierne zvyšuje.“
2	S. 6, odsek „V pandemickom...“	Ten odsek mi nesedí; prečo autori tvrdia, že „vplyv pandémie ochorenia Covid-19 v roku 2020 bol vo výške takmer 6,5 mld. eur“.	Matematická chyba? Resp. treba vysvetlenie.	Pripomienka bola akceptovaná / Ďakujeme, jednalo sa o chybu, ale intrapoláciu sme na základe všetkých recenzných posudkov z analýzy vynechali.
3	S. 8, ods. 1	„Nemecká republika“ nie je správny názov štátu.	Pripomienka ku geografickému názvosloviu.	Pripomienka bola akceptovaná / Ďakujeme, opravili sme chybu.
4	S. 9, tab. 1	Nie všetky skratky štátov sú všeobecne jasné. Napr. ROU a pod.	Pripomienka ku geografickým skratkám.	Pripomienka bola akceptovaná / V tab. 1 sme použili názvy štátov a v komentároch nad grafom 2 sme doplnili zátvorky s ISO2 kódmi.

5	S. 11, ods. 1	„vzdialenosť sa obvykle meria medzi hlavnými mestami v kilometroch“	Na jednej strane obvykle asi áno, na strane druhej sa veľmi často používa aj vzdialenosť medzi centrami ekonomickej aktivity (t.j. v JAR to nebude Pretoria, ani v Nemecku Berlín a pod.).	Pripomienka bola akceptovaná / Zmenili sme vetu: „Pre naše účely sme použili vzdialenosť medzi hlavnými mestami v kilometroch.“
6	S. 15, 2. odrážka	„Ak by si partnerská krajina zvýšila produktivitu práce o 1 %, je možné očakávať nárast slovenského exportu do tejto destinácie o 1,269 %.“	Je otázne, či toto je lineárne, t.j. či napríklad nie je dôležitá absolútna hodnota rozdielu medzi HDP na zamestnanca v SR a u partnera. (Do určitej miery niečo v súlade s Linderovou hypotézou.)	Pripomienka bola akceptovaná / Veľmi pekne ďakujeme za túto pripomienku, ktorá zásadne skvalitnila obsah štúdie. Do textu sme doplnili teoretické východiská Linderovej hypotézy a vytvorili sme pre každú kategóriu exportov a pridanej hodnoty v exporte nové špecifikácie modelov.
7	S 15, tab. 4.	Neskúšali ste „vyhodit“ z modelu štatisticky nevýznamné premenné a skontrolovať výsledok? Testy robustnosti?	Metodologická pripomienka	Pripomienka bola akceptovaná / Doplnili sme zúženú špecifikáciu modelu 1 a 2 do prílohy a poznámku pod čiarou č. 5: „Aby sme vylúčili vplyv multikolinearity na výsledky modelov 1 a 2,

				vytvorili sme alternatívne špecifikácie v prílohe 7, z ktorých sme vynechali niektoré premenné. Keďže výsledky zostali konzistentné, môžeme vylúčiť kontraproduktívny vplyv chyby multikolinearity (robustness check).“
8	S. 16, ods. 1	Slovensko exportuje do krajín, v ktorých dochádza k poklesu podielu HDP na celosvetovom HDP. Tento odhad sa dá vysvetliť hospodárskym rastom krajín ako Čína alebo India, ktoré svojím rastom zvyšujú celosvetové HDP a znižujú podiel našich prirodzených a tradičných obchodných partnerov.	Obával by som sa, že to môže byť spôsobené aj štatistickými problémami, napr. multikolinearitou?	Pripomienka bola akceptovaná / Vplyv multikolinearity sme otestovali v prílohe 7 a vytvorili sme aj nové špecifikácie s Linderovou hypotézou. Vytvorili sme dokonca špecifikáciu (nepublikovanú) panelového modelu celkového slovenského exportu, ktorá obsahovala len závislú premennú, odľahlosť a fixné efekty. Aj v tejto úzkej špecifikácii bola odľahlosť záporná: (-0,60 ***/*).

9	S. 17, posl. ods.	„Členstvo v Eurozóne partnera nie je možné interpretovať, pretože parameter tejto premennej bol odhadnutý s neočakávaným negatívnym znamienkom.“	Prečo to tak je? Očakávam, že problémom je vysoký stupeň kolinearity resp. korelácia medzi indikátormi EU a EUR.	<p>Pripomienka bola akceptovaná / Doplnili sme zúženú špecifikáciu modelu 1 a 2 do prílohy a poznámku pod čiarou č. 5</p> <p>V texte uvádzame vysvetlenie, že podľa nášho názoru je dôležitejší determinant, než členstvo v Eurozóne, členstvo v EÚ a väčšina našich susedov a obchodných partnerov nepoužívajú menu euro.</p>
10	S. 24	„je vhodné sústrediť nástroje podpory exportov do krajín, ktoré sú označené ako krajiny s teoreticky nevyčerpaným obchodným potenciálom, čo predstavuje jeden z pilierov snahy o diverzifikáciu, spolu so skúsenosťami a dopytom predovšetkým podnikateľskej sféry.“	S tým sa dá súhlasiť, ide však poväčšine o obrovské trhy a ťažko si predstaviť, že SR má v rozpočte prostriedky na systematickú plošnú podporu. Všeobecne to vyzerá tak, že použité modely (z v texte nevysvetlených štatistických dôvodov) preceňujú význam veľkosti ekonomiky a podceňujú význam vzdialenosti. Na toto by sa bolo treba lepšie pozrieť – t.j. opäť pripomínam testy robustnosti, multikolinearity a pod.	Pripomienka bola čiastočne akceptovaná / Je pravdou, že z dôvodu limitného množstva prostriedkov na podporu exportu, bude vhodné zamerať sa len na niektoré krajiny z nášho katalógu. Preto naša štúdia obsahuje citované odporúčanie, že výsledná skupina krajín má byť

				<p>vybraná v spoluprácu so súkromnou sférou.</p> <p>Alternatívne sme však v prílohách (príloha 10) a v závere kapitoly „Implikácia pre zahraničnoobchodnú politiku Slovenska“ spracovali exportný výkon regiónu V4 a takto sa nám podarilo zredukovať 20 potenciálnych obchodných partnerov na 13.</p> <p>Samotné ekonometrické modely nepreceňujú veľkosť ekonomiky, najväčšie negatívne reziduály majú také krajiny, ako Barbados alebo Omán. Neskôr sme však pri kalkulácii Z-skóre uprednostnili veľké ekonomiky z tretích krajín EÚ, a to z dôvodu zamerania sa na zvládnutelnú skupinu</p>
--	--	--	--	--

				krajín z hľadiska dostupnosti zdrojov.
--	--	--	--	---

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Autori sa s pripomienkami (mojimi, ale podľa zmien v texte aj s pripomienkami ďalších oponentov) vysporiadali veľmi dobre. Dielo je podľa môjho názoru v súčasnosti vyššej kvality ako predtým a odporúčam jeho publikovanie.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.